

Rapport

Doktoranders förutsättningar för studier

Förord

Örebro studentkår företräder sedan 1963 samtliga studenter och doktorander vid Örebro universitet. Studentkåren har som syfte att bevaka och påverka utvecklingen av utbildningen samt förutsättningar för studier vid Örebro universitet. Örebro studentkår drivs av engagerade studenter och har ständig kontakt med universitet och Örebro kommun för att föra studenters talan i de beslut som påverkar studenternas situation.

Denna rapport författades med syfte att bygga ett underlag för studentkårens politiska påverkansarbete genom att utreda doktorandernas förutsättningar för studier vid Örebro universitet. Rapporten bygger på data från doktorander vid Örebro universitet under år 2023. På grund av underlaget från denna rapport kan Örebro studentkår fortsätta sitt arbete med att förbättra doktorandernas situation.

Har du synpunkter eller åsikter om rapporten är du välkommen att höra av dig!
Örebro studentkår önskar en trevlig läsning.

Författare
Kasper Martinell
Samordnare
Örebro studentkår

Fotografi/omslag
Emil Kihlgård
Kommunikatör
Örebro studentkår

Inledning och syfte	1
Förstudie, enkätundersökning.....	1
Metod och genomförande.....	1
Resultat av enkätundersökning.....	1
Slutsats av enkätundersökning.....	4
Frågeställningar	4
Litteratur	5
Universitet och högskolornas arbete med kursvärderingar	5
Angående problematisk hantering av kursvärderingar.....	5
Avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander.....	6
Angående lagen om etikprövning	6
Utgångspunkt.....	6
Metod och genomförande	7
Formulering av intervjufrågor.....	7
Tillagda frågor	7
Analysmetod.....	7
Resultat och analys	8
Universitetets arbete med kursvärderingar.....	8
Möjlighet till inflytande	8
Anonymitet i kursvärderingar	9
Avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander.....	10
Stöd och rådgivning för etiska frågor	10
Utbildning i etikfrågor.....	11
Tillagda frågor.....	11
Diskussion och åtgärdsförslag	13
Slutsats	13
Referenser	15
Diagram och tabellfigurer	15
Bilagor.....	16

Inledning och syfte

På uppdrag av Kårstyrelsen vid Örebro studentkår har denna utredning genomförts för att undersöka doktorandernas förutsättningar för studier vid Örebro universitet. Då denna fråga är väldigt omfattande valde studentkåren att genomföra en förstudie för att välja inriktning för utredningen. Detta presenteras under nästkommande rubrik.

Förstudie, enkätundersökning

För att välja inriktning för utredningen genomfördes först en förstudie med hjälp av en enkät. Syftet med denna enkät var att välja ut ett fåtal problematiska områden enligt doktoranderna vid Örebro universitet, för att sedan genomföra djupintervjuer kring dessa områden.

Metod och genomförande

Enkäten utformades genom att först kontakta doktorandsektionen och genom ett samtal med dem, identifiera en mängd områden som har upplevts som problematiska enligt doktoranderna. Detta gjordes för att doktorandsektionen har god kännedom om vad som sker vid Örebro universitet och hur doktoranderna ser på olika problem. Utifrån dessa valda områden, formades enkätfrågor av samordnaren vid Örebro studentkår.

De tre första frågorna i enkäten utgjordes av "bakgrundsfrågor" för att möjliggöra en redovisning av spridningen mellan de doktorander som har svarat. Frågorna handlar om vilka institutioner de tillhör, hur länge de har studerat på doktorandnivå, samt om de är internationella doktorander eller inte. Detta bidrog med en tyngd i resultatet då åsikterna kunde generaliseras bättre vid större spridning. Den sista frågan gav doktoranderna möjlighet att välja vilka områden som de anser är problematiska vid Örebro universitet.

Enkäten skickades ut till prefekter från samtliga institutioner vid Örebro universitet som sedan skickade vidare enkäten till doktoranderna som studerar vid institutionen. Enkäten nådde en svarsfrekvens på 60 svar.

Resultat av enkätundersökning

Under denna rubrik kommer resultatet från enkäten att presenteras. Resultatet presenteras i form av diagram och tabeller följt av en analys.

Hur länge har du studerat på doktorandnivå?

Nedan redovisas resultatet för frågan: hur länge har du studerat på doktorandnivå? (figur 1). Respondenterna erbjöds följande svarsalternativ: ett (1) år eller mindre, två (2) år, tre (3) år, samt fyra (4) år eller mer. Resultatet visar att de finns en bred spridning av de doktorander som svarade på enkäten.

How long have you studied at a PhD level?

60 svar

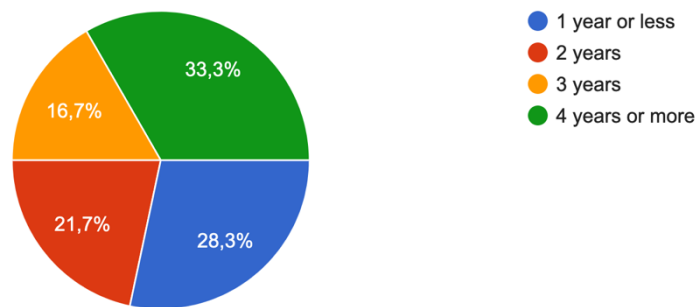

Fig. 1. Hur länge har du studerat på doktorandnivå?

Vilken institution tillhör doktoranderna?

Nedan redovisas svaren för frågan: vilken institution tillhör du? (figur 2). Respondenterna erbjöds följande svarsalternativ: Handelshögskolan, Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap, Institutionen för hälsovetenskaper, Institutionen för beteende-, social och rättsvetenskap, Institutionen för medicinska vetenskaper, Musikhögskolan, Institutionen för naturvetenskap och teknik, samt, Restaurang- och hotellhögskolan. Resultatet visar att det finns en viss spridning av de doktorander som svarade på enkäten, men majoriteten tillhör institutionen för hälsovetenskaper, institutionen för beteende-, social och rättsvetenskap, samt, institutionen för medicinska vetenskaper.

Which institution are you a part of?

60 svar

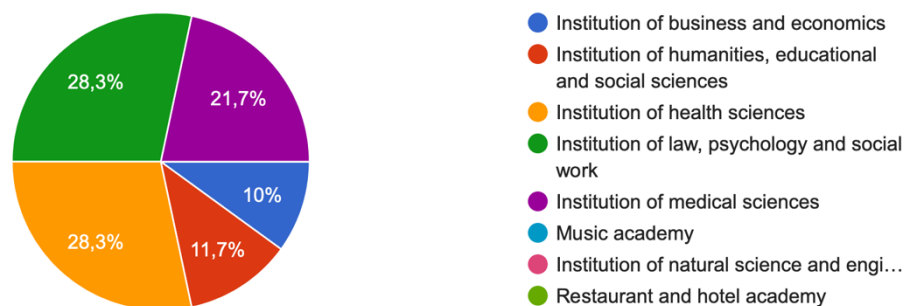

Fig. 2. Vilken institution tillhör du?

Är du en internationell doktorandstudent?

Nedan redovisas svaren för frågan: är du en internationell doktorandstudent? (figur 3). Respondenterna erbjöds följande svarsalternativ: Ja, från ett EU-land, Ja från ett land utanför EU, samt, Nej. Resultatet visar att en stor majoritet inte är internationella doktorander.

Are you an international PhD student?

60 svar

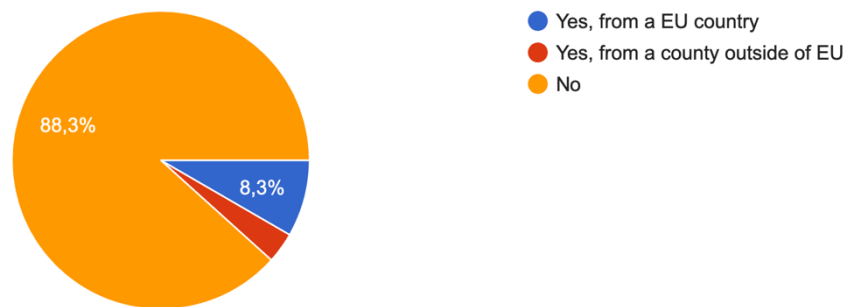

Fig. 3. Är du en internationell doktorandstudent?

Vilka av följande områden har du upplevt som problematiska vid Örebro universitet?

Nedan redovisas svaren för frågan: vilken av följande områden har du upplevt som problematiska vid Örebro universitet? Frågan möjliggjorde för respondenterna att ange mer än ett (1) alternativ. Respondenterna erbjöds följande svarsalternativ: Kursvärderingar (exempel: förbiseende av doktorandernas åsikter), Bristande användning av det engelska språket för internationella doktorander, Bristande uppmuntran för internationella doktorander att lära sig det svenska språket, Diskriminerande behandling av doktorander från icke-EU länder, Svårigheter att byta handledare, Avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander, samt, Jag har inte upplevt några problem. Resultatet visar att en stor andel doktorander är nöjda med sin situation och har inte upplevt följande områden som problematiska. Utöver det sticker två (2) alternativ ut från resterande som problematiska, dessa är: Avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander, samt, Kursvärderingar.

Frågan erbjöd även ett fritextalternativ. Svaren från detta alternativ var mycket spridda och gav ingen enhällig bild av något specifikt problem.

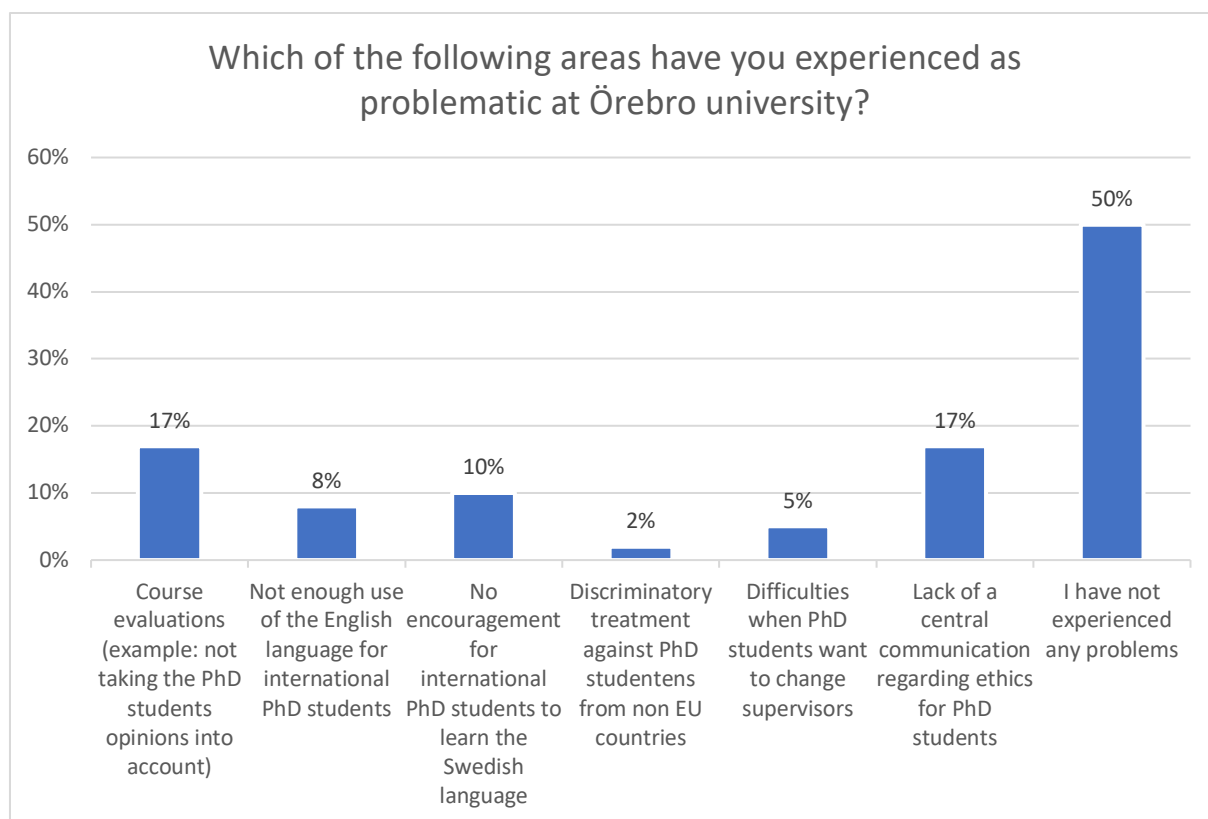

Fig. 4. Vilka av följande områden har du upplevt som problematiska vid Örebro universitet?

Slutsats av enkätundersökning

Svaren från enkäten visade att de områden som var relevanta för Örebro studentkår att undersöka vidare var universitetets arbete med kursvärderingar, samt, avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander. Dessa två centrala områden togs därför vidare i utformningen av studiens andra del.

Frågeställningar

Utifrån resultatet från förstudien som presenterades ovan skapades frågeställningarna som denna utredning ämnat att svara på.

- Hur upplever- och resonerar doktoranderna angående universitetets arbete med kursvärderingar, samt sin möjlighet till inflytande?
- Hur upplever- och resonerar doktoranderna angående nuvarande stöd för etikfrågor, samt en möjlig central kommunikation kring etik vid Örebro universitet?

Litteratur

I detta kapitel kommer litteratur att presenteras angående de utvalda områdena som utredningen kretsar kring.

Universitet och högskolornas arbete med kursvärderingar

Kursvärderingar är inte bara ett sätt för utbildningsanordnare att kvalitetsäkra sitt kursutbud, arbetet regleras även i lag för att studenter och doktorander ska få möjlighet till inflytande. Enligt högskoleförordningen 1 kap. 14 § ska högskolan ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av högskolan. Högskolan skall dessutom sammanställa kursvärderingarna, samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna (SFS 1993:100, 1 kap. 14 §). Det finns ett visst empiriskt stöd för att kursvärderingar kan bidra till utbildningskvalité och att bristande kvalitetskontroll kan leda till att utbildning försämras. Baldwin, Ching, och Hsu (2018) jämför byggandet av en kurs utan ett kvalitetssystem med att bygga ett hus utan säkerhet:

Building a course without quality standards is like building a house without safety and building codes. Such construction would leave homes [...] a jumble of ad hoc choices, lacking potentially important elements” (Baldwin, Ching, och Hsu 2018, 13)

Genomförandet av kursvärderingar har det inte skrivits mycket om. Det finns dock en del rapporter från universitetspersonal och liknande källor. Arnestrand (2003) menar att, för att uppnå en hög svarsfrekvens bland studenterna, är det viktigt att kursvärderingsenkäterna är enkla att besvara. Med det menar han att det ska vara lätt att förstå svarsalternativ och frågeställningar, och att tekniken fungerar väl på olika typer av datorer. En annan faktor som nämns i rapporten är att schemalagd tid för dessa typer av moment höjer svarsfrekvensen från studenter. Dock argumenteras det här även för att vissa moment som studenter uttrycker är positiva med enkäter försvinner med en schemalagd tid. Exempelvis att man kan göra enkäten i lugn och ro, samt vid ett tillfälle studenter själv känner är lämpligt (Arnestrand, 2003). Anonymitet är också en viktig faktor i kursvärderingarna enligt Arnestrand (2003). Detta kräver då att om enkäter skickas ut på ett sätt där det behövs någon form av inloggning, måste studenterna lita på att informationen hanteras på rätt sätt.

Vad ska universiteten och högskolorna göra efter att åsikterna har samlats in? Bortsett från det praktiska genomförandet anser Ekstrand (2004) att resultaten från kursvärderingarna och de förändringar som har gjorts, bör synliggöras. Detta menar hon är indirekt motiverat utifrån syftet med kursvärderingar. Ekstrand (2004) påstår att eftersom studenter inte ser resultaten av kursvärderingarna, anser de att dessa inte tjänar något syfte, och därmed struntar i att göra dem. Även lärare menar hon kan känna ett motstånd kring denna uppgift då det kan finnas ett visst hot mot att lärarens agerande hamnar i fokus i stället för kursens mål och syfte.

Angående problematisk hantering av kursvärderingar

Vid Linköpings tekniska högskola existerar en viss problematik angående hur återkoppling tas emot från studenter (Virgin 2022). I en intervju med en student vid högskolan framkommer det att en

del kursansvariga inte tar till sig studenternas åsikter och detta leder till att vissa kurser förblir problematiska. Detta bygger studenterna på underlaget de har genom årliga rapporter angående kursvärderingar och vad som har skett med kursen under åren (Virgin 2022). En annan problematik som lyfts är att svarsfrekvensen i kursvärderingarna som genomförs är låg. Detta menar dekanen vid den tekniska fakulteten kan bero på att studenterna som precis har avslutat kursen inte prioriterar att svara på grund av att de inte får se förändringen själva. Alternativt slutar studenter att svara på kursvärderingar för att de helt enkelt inte ser att deras åsikter tas i beaktning av universitetet (Virgin 2022).

Avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander

År 2022 stoppades en avhandling vid Örebro universitet på grund av en avsaknad etikprövning. Avhandlingen hade skrivits av doktoranden under åtta år inom en forskarskola i utbildningsvetenskap på fakulteten för humaniora och socialvetenskap vid Örebro universitet. Trots att avhandlingen behandlade känsliga uppgifter som: etnicitet och religion hade handledare, samt andra involverade personer inte ansett att projektet behövde etiktillstånd (Skarsgård 2022). Mycket kritik har riktats mot detta ärende, inte minst från SULF:s ordförande, Paulina Zajkowski. Rajkowska menar att det inom akademien finns strukturer och processer för att se över dessa typer av frågor, och att om flera handledare bedömer att ett projekt inte behöver etikgranskas, då kommer inte doktoranden i fråga att gå emot dessa råd (Skarsgård 2022).

Angående lagen om etikprövning

Den s.k. lagen om etikprövning som antogs januari 2004 har på senare tid blivit omdebatterad bland forskare på grund av dess övergripande perspektiv som inte tar ämnesdiscipliner i beaktning (Hansson 2013). Många forskare inom humaniora och samhällsvetenskaperna blir förundrade över de kompletteringar de blir ombudade att göra av etikprövningsnämnden. Diskussionen mellan forskare lutar ofta åt att etikprövningsnämnden bygger på en medicinsk och psykologisk syn på vad forskningsetik är och ska vara och därmed får humaniora och samhällsvetenskaperna foga sig under dessa regleringar (Hansson 2013).

Utgångspunkt

Under denna rubrik presenteras utgångspunkten för insamlandet av data. Utgångspunkten bestod av de två centrala teman från förstudien, samt begrepp från litteraturen angående kursvärderingar och etikfrågor. Nedan presenteras detta som en tabell.

Tema	Tema
Universitetets arbete med kursvärderingar	Avsaknaden av en central kommunikation angående etikfrågor för doktorander
Kategorier	Kategorier
Möjlighet till inflytande	Stöd och rådgivning för etiska frågor

Fig. 5. Utgångspunkt

Metod och genomförande

Datainsamlingen gjordes genom att intervjua fem (5) doktorander vid universitetets olika institutioner. Intervjuerna var av semistrukturerad karaktär vilket gav möjligheter att ställa följdfrågor utöver de förbestämda frågorna. På detta sätt möjliggjordes en djupare inblick i doktoranders åsikter kring de problematiska områdena, samt en spridning mellan institutioner för att belysa en mer övergripande bild, och därmed förbättra generaliseringen för utredningen.

Formulering av intervjufrågor

Formuleringen av intervjufrågorna utgick från de centrala teman som arbetades fram genom förstudien, samt kategorierna från den tidigare litteraturen som presenterades i det tidigare kapitlet. Frågorna togs fram av samordnaren vid Örebro studentkår i samråd med presidiet.

Tillagda frågor

Under den tredje intervjun, uttryckte doktoranden i fråga att det fanns andra väsentliga områden som hen hade önskat att studentkåren hade belyst i undersökningen. Efter ett samtal med doktoranden och en analys av de ämnen som presenterades, beslutades det att ta med två (2) av de områdena till nästkommande intervjuer som slutliga frågeställningar.

- Har du upplevt ett bristande utbud i kurser på doktorandnivå?
- Har du upplevt, eller känner till en problematik rörande att doktorander inte ges möjlighet att genomföra den högskolepedagogiska kursen, även när de uttryckt ett intresse för det?

Analysmetod

Analysen genomfördes med en blandning av en deduktiv och induktiv innehållsanalys. Detta innebär att identifierandet efter teman och åsikter utgick i första hand ifrån den presenterade utgångspunkten. Under analysen identifierades även ytterligare kategorier. Dessa var: *Anonymitet i kursvärderingar*, samt *Utbildning i etikfrågor*. Nedan presenteras analysmetodens teman och kategorier i en tabell.

Tema	Tema
Universitetets arbete med kursvärderingar	Avsaknaden av en central kommunikation angående etikfrågor för doktorander
Kategorier	Kategorier
Möjlighet till inflytande	Stöd och rådgivning för etiska frågor
Anonymitet i kursvärderingar	Utbildning i etikfrågor

Fig. 6. Utgångspunkt + tillagda kategorier

Resultat och analys

I detta kapitel kommer resultatet från intervjuerna att presenteras. Som tidigare nämnt i metodavsnittet uppstod det under den tredje intervjun kritik angående studentkårens val av problematiska områden då respondenten ansåg att det fanns andra lika väsentliga områden som inte behandlades under intervjun. Dessa tillagda frågor och dess resultat presenteras i slutet av kapitlet.

Universitetets arbete med kursvärderingar

Under detta tema kommer resultatet och analysen från kategorierna *Möjlighet till inflytande*, samt *Anonymitet i kursvärderingar* att presenteras.

Möjlighet till inflytande

Majoriteten av doktoranderna svarade att de genomför kursvärderingar när de får möjlighet till detta. Respondent (4) svarade att hen genomför kursvärderingarna, så vidare de inte inbegriper öppna frågor där hen måste producera egen text. Detta menar doktoranden är på grund av tiden som det tar att svara på öppna frågor. Detta går i linje med vad Arnestrand (2003) menar, att det ska vara enkelt att svara på kursvärderingarna för att universitetet ska få en hög svarsfrekvens. Utöver det svarade respondent (3) att hen skulle göra kursvärderingar om hen fick möjlighet till det, men att detta inte sker vid universitetet. Argumentet styrks från respondent (3) som själv har intervjuat forskningsadministratörer vid universitetet och menar att arbetet sköts dåligt, samt att svaren skiljer sig beroende på vem man frågar. Vid en följdfråga om respondent (3) har fått någon kursvärdering överhuvudtaget skickad till sig efter avslutad kurs svarar hen: ”inte vad jag kan komma på”. Möjligtvis kan detta bero på att det skiljer sig mellan institutioner angående hur detta arbete struktureras.

Respondenternas åsikter kring hur universitetet tar emot och värderar återkopplingen från doktorander skiljer sig åt. Vissa av respondenterna har uttryckt att de tycker att universitetet har tagit doktorandernas åsikter i beaktning och sedan implementerat och förändrat kurser därefter.

[...] De tycker jag dom har svarat väldigt bra på [...] Och det är inte att, om man skulle tolka frågan så att dom har tagit emot de, alltså det negativa så, specifika lärare, så har det inte varit någonting sådant alls, utan de har väl kanske förstått det också att, vi måste göra ett omtag med kursen, så har de gjort de också (respondent1).

Dom kurserna där vi har följt upp dom här kursvärderingarna så har det varit bra [...] jag tillhör ju en forskarskola, så jag vet ju vad som har förändrats för jag är ju mentor för de nya doktoranderna. Där har jag ju sätt att det har skett förändringar (respondent 5).

En annan bild av arbetet målas upp av respondent (2), samt (3) som anser att det finns en ovilja att utveckla eller ta till sig återkoppling från universitetets sida, eller att det inte har kommunicerats vilka förändringar som har genomförts.

Jag har inte upplevt att man har fått någon feedback på hur dom har tagit till sig, och att det har skett någon förändring ifrån dom (respondent 2).

[...] Det finns en ovilja att utveckla eller att ta till sig återkoppling som finns i de kursvärderingar som återkommer (respondent 3).

Att återkoppla vilka förändringar som sker utifrån kursvärderingarna menar Ekstrand (2004) är viktigt för att studenter ska se att deras åsikter tas i beaktning. Likt citatet ovan från respondent (2) kan detta anses vara av vikt för att inflytandet från doktorander ska kännas meningsfullt. Vidare menar respondent (3) enligt citatet ovan att det finns en ovilja att ta emot återkoppling från universitetet. Detta är något som också diskuteras i Virgins (2022) artikel. Studenten som blev intervjuad i artikeln menade att vissa kurser förblir problematiska på grund av kursansvariges motsättningar till att förändra aspekter av kursen, trots studenternas ihålliga återkoppling i kursvärderingar. De andra doktoranderna respondent (1), (4), samt (5) ansåg dock att universitetet har tagit emot återkopplingen väl och att denna fråga inte utgjorde ett problem vid Örebro universitet. De skilda svaren ger återigen en bild av att det kan skilja sig mellan institutioner hur detta arbete sköts.

När doktoranderna fick frågan hur de anser att universitetet ska väga/värdera åsikterna från doktoranderna gav svaren återigen en viss spridning i tillvägagångssätt. Vissa av doktoranderna ansåg att kvantitet är det rätta svaret med en hänvisning också till att en blandning av kvantitet och mer specifik återkoppling kunde vara önskvärt.

Om det är många, om vi pratar kvantitet, som upplever att kursen inte har fungerat som den ska så är det ju någonting som måste ses över. Men en blandning är väl, för att om det är få doktorander som har väldigt specifika, att dom uttrycker att det här tycker jag inte fungerade något bra. Då får man väl väga in det och sen se om det är återkommande nästa gång kursen ges. För om det är samma typ av specifika kritik som riktas, så kanske det inte bara är den doktorander. Då kanske man kan hitta att, ah, men det är alla dom som har läst kriminologi som tycker så här [...] Då kanske man kan hitta ett sådant mönster (respondent 1).

[...] Utifrån vad majoriteten tycker (respondent 2).

Andra svar som framkom var att kvantitet inte riktigt är möjligt i doktorandkurser då de sällan är fler än fyra (4) till fem (5) doktorander som går samma kurs. Utifrån detta argument menar respondent (3) att en diskussion vid kursavslutningar behövs för att fånga in den mer specifika återkopplingen från doktorander, utan att det endast kommer från en (1) person. Respondent (4) ansåg även att universitetet ska ta doktorandernas åsikter med en nypa salt. Hen nämner att det är bra att det finns möjlighet till återkoppling men att doktorander sällan har kunskap och kännedom om den bredare verksamheten och därav bör universitetet inte lyssna för mycket på åsikterna från doktoranderna.

Anonymitet i kursvärderingar

Anonymiteten i kursvärderingar är en aspekt som flera av doktoranderna tog upp. I detta avseende existerar en stark röd tråd i doktorandernas svar. Anonymiteten ställs i relation till svarens ärlighet hos fler av doktoranderna, inte minst bland respondent (1). Detta är också något som lyfts av Arnestrand (2003) som menar att det är viktigt för studenterna att de kan lita på att förbli anonyma i kursvärderingarna.

Det känns som att det skulle vara lättare om allting utgick från blackboard eller liknande. Den senaste kursen vi hade, då skickade han ut formuläret och så skulle man mejla tillbaka det. Man behövde ju inte skriva namn i formuläret men han såg ju vem mejlet kom ifrån. Jag har inga problem med sådant, men. Jag tänker att många har det, och då drar sig från att säga vad de egentligen tycker. Då resulterar det i att om något är dåligt med kursen, kanske det försätter vara det för att den typen av utskick inte fungerar så bra (respondent 1).

Respondent (1) berör i citatet ovan också varför ärligheten är av vikt. Hen menar att i ett fall där doktorander drar sig från att säga vad de egentligen tycker, kan kursernas kvalité komma till skada då utvecklingen av kursen inte går i den riktning som den kanske egentligen skulle behöva. Vidare menar hen att sammanträden och öppna diskussioner inte ger lärare och personal vid universitetet den bilden av kursen som behövs för en grundlig utveckling. Dock finns det även åsikter från de andra doktoranderna som antyder att dessa diskussioner kan vara värdefulla på grund av att de skriftliga kursvärderingarna kan vara knäpphändiga.

Avsaknaden av en central kommunikation angående etik för doktorander

Under detta tema kommer resultatet och analysen från kategorierna *Stöd och rådgivning för etiska frågor*, samt *Utbildning i etikfrågor* att presenteras.

Stöd och rådgivning för etiska frågor

De flesta respondenterna svarar att deras stöd för etiska frågor angående forskning är handledare och kollegor. Respondent (3) menar att det förmodligen skiljer sig mycket beroende på vilken fakultet och institution doktoranden tillhör, men att vid hans institution existerar det inget stöd för etiska frågor. Vidare anser respondent (5) att det finns en stor osäkerhet vad som gäller med etikfrågor generellt. Hen menar att doktoranderna vid institutionen genomför etikprövning på allting för att skydda sig själva. Detta på grund av incidenten där en doktorandsavhandling stoppades. Det verkar som, likt arbetet med kursvärderingar, att doktoranders stöd för etikfrågor kan skilja sig betydande beroende på vilken handledare man har och vilken institution man tillhör.

Angående en central kommunikation för etikfrågor råder det olika åsikter om vad som behövs och vad som är möjligt att implementera vid universitetet. Respondent (1), (2), samt (4) anser att det är en god idé att forma en sådan stödfunktion. Vad den ska innebära varierar från en typ av Grants Office funktion, som kan svara på frågor om vad doktoranden behöver utveckla exempelvis, till en databas där godkända etikprövningar kan samlas som referensmaterial för doktorander.

Jag tänker lite som det här med Grants Office. Dom uppmanar att, har du en forskningsplan eller liknande så kan du skicka in den, eller kom in med den så kan dom säga att, du måste trycka mer på metodbiten för det här kommer dom göra avslag på direkt. Att man skulle kunna göra någonting liknande [...] Det är ju inte alltid säkert att handledaren är super-forsknings aktiv, att det kanske var ett tag sen de skrev en forskningsansökan, och bara är med som skriftligt stöd rent akademiskt [...]. (respondent 1).

Ja det hade varit jättebra. Det som det framför allt skulle kunna innebära är att, vi kan då samla inskickade och helst då godkända etikprövnings-ansökningar (respondent 4).

Respondent (2) nämner dock en osäkerhet om detta bör ligga på en central nivå eller en fakultetsnivå på grund av att det skiljer sig väsentligt mellan ämnesdiscipliner rörande etikfrågor. Detta är någonting som även respondent (3) tar upp. Hen menar att det inte är ett problem att det saknas en central funktion för etikfrågor, utan att det är fakultetsnivån som universitetet bör se över om det ska implementeras. Respondent (5) tar dock upp en problematik rörande detta. Hen menar att även om en sådan funktion skulle vara möjlig så skulle hen ändå inte lita på den funktionen till en sådan längd att hen inte skulle välja att etik-pröva sitt projekt.

Utbildning i etikfrågor

En annan åsikt som respondent (3) uttrycker är behovet av vidareutbildning för handledare. Hen menar att det sker så pass mycket förändringar rörande etikfrågor att en utbildning var femte (5) år är av vikt för handledarens förmåga att vara stöd till doktorander, men även att doktorander har fått olika svar angående etikfrågor från olika personer vid universitetet. Detta menar respondent (3) är ett tecken på bristande kunskap som göder på oron hos doktorander och hen hävdar att det måste finnas en samsyn på etikfrågor för att doktorander ska känna sig säkrare inom detta område. Vidare har respondent (1), (2) samt (5), uttryckt att det är en bra idé med obligatoriska etikkurser för doktorander. Något som dock både respondent (1), samt (2), nämner är dock att det finns en problematik i att ämnesdiscipliner skiljer sig väsentligt åt gällande etikfrågor. Respondent (1) menar att dessa obligatoriska kurser i sådana fall skulle behöva vara någon grundläggande kurs inom etik som kompletterar hens idé med en central stödfunktion vid universitetet. Respondent (2) menar i stället att de obligatoriska etikkurserna ska vara nischade mot olika ämnesdiscipliner. Alltså att universitetet på något sätt erbjuder olika kurser beroende på vilken institution doktoranderna tillhör.

Tillagda frågor

Under denna rubrik kommer resultatet och analysen av de tillagda frågorna att presenteras.

Bristande kursutbud för doktorander

Åsikten kring ett bristande kursutbud för doktorander vid Örebro universitet har inte upplevts som ett problem för de respondenter som fick frågan. De svarade båda att de är medvetna om att det finns en viss avsaknad av kurser men att de i stället har genomfört kurser vid något annat lärosäte. Respondent (5) uttrycker även att kvalitén på kurserna vid universitetet möjligen skulle komma till skada om de erbjöd ett allt för brett utbud.

Jo men verkligen, för oss, vi har ju en kurs typ [...] Visst det kanske inte är jättekul utbud, men för mig är det fine för jag går gärna någon annanstans också. Men visst det kanske kan vara annorlunda för andra ämnen [...] (respondent 4).

Ja men jag har ju gått internationella kursen då, så att ja men kan man förvänta sig det? [...] Jag tänker att ett universitet kan ju inte stå för allt då blir kvalitén riktigt dålig [...] (respondent 5).

Doktorander får inte möjlighet att genomföra den högskolepedagogiska kursen

Angående frågan kring att doktorander har upplevt att de inte erbjöds möjligheten att genomföra den högskolepedagogiska kursen, trots ett uttalat intresse, svarar doktoranderna olika. Respondent (4) menar att om doktoranden inte får möjlighet att genomföra kursen inom ramen för

doktorandens kursverksamhet eller tjänstgöring får doktoranden själv ta på sig ansvaret att genomföra kursen utanför kursplanen eller tjänstgöringen. Respondent (5) anser dock att detta är problematiskt och att det är dåligt skött av universitetet. Hen säger som citatet nedan visar att hen har hört av sig till sin chef ett flertal gånger utan återkoppling.

Jag förstår inte riktigt det här med att man inte får gå dom? Dom ges ju? Jag tycker inte det är någon självklarhet egentligen att det ska ingå i våra kurser eller i vår tjänstgöring, för at det är ju bara ett krav för att bli anställd i en senare tjänst. Om man inte får gå den inom ramen för sin nuvarande tjänst så får man se till att man gör det utanför det [...] (respondent 4).

Jag har hört av mig fem (5) gånger till min chef angående det här och hen har inte svarat ens (respondent 5).

Resultatet ger en bild av att det bristande kursutbudet vid universitetet inte är problematiskt. Den andra frågan som ställdes var dock doktoranderna oense om. Värt att nämna är dock att respondent (4)s åsikter verkar vara mer personliga argument angående hur en doktorand kan tackla ett problem rörande ett misskötande från universitetets sida, medan respondent (5)s svar är ett mer konkret verkligt scenario där hen har försökt att få möjlighet att genomföra en kurs utan att få återkoppling från sin chef. Därav kan respondent (5)s svar bedömas vara mer relevant för frågan då situationen är kopplad till hur universitetet har skött arbetet.

Diskussion och åtgärdsförslag

Att kvalitén kring kursvärderingsarbetet skiljer sig mellan institutioner är en problematik som måste belysas. Därav väddar studentkåren till universitetet att se över sina arbetsstrukturer för att arbetet ska bli mer sammanvävt mellan institutioner så att doktorandernas inflytande ska komma till sin rätta enligt SFS (1993:100). Universitetet behöver även implementera anonymitet i sina enkäter som skickas ut i enlighet med vad materialet visar och argumenten från Arnestrand (2003). Med det menas att inte be doktorander att mejla tillbaka enkäter som respondent (1) nämnder att det har gjorts. Att som Arnestrand (2003) och respondent (4) menar, bör universitetet även se över om kursvärderingarna är tillräckligt enkla att svara på för att få en hög svarsfrekvens. På grund av kursvärderingarnas begränsningar finns det dock anledningar för att även ta i beaktning olika typer av diskussionstillfällen där lärare kan få en djupare inblick i doktorandernas åsikter kring kursen i fråga. Dessa två aspekter kan därför komplettera varandra väl och ge en bredd i doktorandernas återkoppling. En annan viktig punkt att notera för universitetet är att som Ekstrand (2004) menar, redovisa de förändringar som görs i kurserna för att doktoranderna ska känna att det finns ett tydligt syfte med kursvärderingarna.

Stödet för etikfrågor för doktorander är någonting som verkar vara sammankopplat med kontakter vid universitetet och vilken institution doktoranden tillhör. Detta innebär att om en doktorand har blivit tilldelad en handledare med mindre kunskaper inom ämnet, samt inte har ett välfungerande socialt nätverk mellan kollegor kan stödet för etikfrågor bli bristande. Någon typ av stödfunktion/kommunikation kring etikfrågor kan därför vara av vikt att implementera vid universitetet. Antingen kan detta vara en central funktion dit doktorander kan vända sig rörande etikfrågor, hur de ska skriva en forskningsplan eller möjligtvis även en sammanställning av tidigare godkända etikprovningar som doktorander kan använda som mall. En annan lösning skulle vara att denna stödfunktion ligger på fakultetsnivå på grund av ämnesdisciplinernas olika förutsättningar och behov av stöd i etikfrågor. Detta med en komplettering av obligatoriska kurser inom etik, antingen på en grundläggande nivå eller mer specifikt riktade åt ämnesdiscipliner. Ett införande av dessa skulle kunna råda bot på en del av den osäkerheten som existerar angående etikfrågor, samt lösa problematiken med att stöd för etikfrågor beror på kontakter och vilken institution som doktoranderna tillhör.

Gällande den högskolepedagogiska-kursen finns det en viss problematik vid universitetet. En del doktorander som har uttryckt intresse för att genomföra denna har inte fått möjlighet till det. Detta är självklart problematiskt och studentkåren anser därför att universitetet bör hantera denna fråga bättre. Doktorander som vill genomföra denna kurs ska bli erbjudna möjlighet för detta och ska inte behöva bli bemötta med tystnad från universitetets sida.

Slutsats

Denna utredning ämnade att svara på följande frågeställningar: hur upplever- och resonerar doktoranderna angående universitetets arbete med kursvärderingar, och sin möjlighet till inflytande, samt hur upplever- och resonerar doktoranderna angående nuvarande stöd för etikfrågor, samt en möjlig central kommunikation kring etik vid Örebro universitet? Slutsatsen från resultatet presenteras nedan.

Hur upplever- och resonerar doktoranderna angående universitetets arbete med kursvärderingar, och sin möjlighet till inflytande

Generellt verkade majoriteten av doktoranderna vara nöjda med universitetets arbete kring kursvärderingar och sin möjlighet till inflytande trots att vissa uttryckte missnöje kring detta. Problematiken var riktad mot anonymitet, skillnader mellan institutioner, strukturen på enkäterna, bristande inflytande och återkoppling från universitetet.

Hur upplever- och resonerar doktoranderna angående nuvarande stöd för etikfrågor, samt en möjlig central kommunikation kring etik vid Örebro universitet

Upplevelserna kring vilket stöd för etikfrågor som finns i nuläget var varierat bland doktoranderna. De som hade en handledare eller kollegor med god kompetens ansåg att deras stöd var välfungerande. Det framkom dock åsikter att stöd för etikfrågor inte finns vid universitetet. Angående implementeringen av en stödfunktion/kommunikation för etikfrågor tyckte majoriteten av doktoranderna att det skulle vara en bra idé för universitetet att implementera. Det var dock oense om denna funktion skulle vara på central- eller fakultetsnivå på grund av ämnesdisciplinernas olika behov kring etikfrågor, samt om det skulle behöva kompletteras med obligatoriska etikkurser.

Referenser

Baldwin, Sally; Ching, Yu-Hui & Hsu, Yu-Chang. 2018. Online course design in higher education: A review of national and statewide evaluation instruments. *TechTrends* 62(1): 46-57.

Ekstrand, Britten. 2004. *Kursvärderingar som underlag för kvalitetsutveckling*. Stockholm. <https://tinyurl.com/5d845ydx> (Hämtad 2023-02-15).

Hansson, Kristofer. 2013. En mångfaldig forskningsetik. *Kulturbistorisk tidskrift* 93 (3): 164–170.

Skarsgård, Kajsa. 2022. *Etikgranskning stoppade doktorand – år av arbete förlorat*. <https://universitetslararen.se/2022/04/07/stora-konsekvenser-for-doktorand-som-stoppades-i-etisk-granskning/> (Hämtad 2023-02-15).

SFS 1993:100. Högskoleförordningen.

SFS 2003:460. Lag om etikprövning av forskning som avser människor.

Virgin, Karin. 2022. *Frustration bland studenter när kursvärderingar inte gör skillnad*. <https://ingenjoren.se/2022/05/25/frustration-bland-studenter-nar-kursvarderingar-inte-gor-skillnad/> (Hämtad 2023-02-15).

Örebro universitet. 2022. *Fakta om universitetet*. <https://www.oru.se/om-universitetet/fakta-om-universitetet/> (Hämtad 2023-02-15).

Diagram och tabellfigurer

Fig. 1. Hur länge har du studerat på doktorandnivå?

Fig. 2. Vilken institution tillhör du?

Fig. 3. Är du en internationell doktorandstudent?

Fig. 4. Vilka av följande områden har du upplevt som problematiska vid Örebro universitet?

Fig. 5. Utgångspunkt.

Fig. 6. Utgångspunkt + tillagda kategorier

Bilagor

Enkät, förstudie

How long have you studied at a PhD level? *

- ☐ 1 year or less
- ☐ 2 years
- ☐ 3 years
- ☐ 4 years or more

Which institution are you a part of? *

- ☐ Institution of business and economics
- ☐ Institution of humanities, educational and social sciences
- ☐ Institution of health sciences
- ☐ Institution of law, psychology and social work
- ☐ Institution of medical sciences
- ☐ Music academy
- ☐ Institution of natural science and engineering
- ☐ Restaurant and hotel academy

Are you an international PhD student? *

- ☐ Yes, from a EU country
- ☐ Yes, from a county outside of EU
- ☐ No

Which of the following areas have you experienced as problematic at Örebro University *

- ☐ Course evaluations (example: not taking the PhD students opinions into account)
- ☐ Not enough use of the English language for international PhD students
- ☐ No encouragement for international PhD students to learn the Swedish language
- ☐ Discriminatory treatment against PhD students from non EU countries
- ☐ Difficulties when PhD students want to change supervisors
- ☐ Lack of a central communication regarding ethics for PhD students
- ☐ I have not experienced any problems
- ☐ Övrigt: _____

Inspelade intervjuer

https://drive.google.com/drive/folders/1WJH-v1Bq1Q_D2WDUSgfPkMtm-5Is-CIL?usp=share_link

Intervjuguide

- Gör du kursvärderingar när de skickas till dig efter avslutad kurs?
- Har du fått möjlighet att delge dina åsikter i en kursvärdering efter varje avslutad kurs vid universitet?
- Hur tycker du att arbetet med kursvärderingar ska vara strukturerat?
- Hur upplever du att universitetet tar emot doktorandernas åsikter i kursvärderingarna?
- Hur tycker du att universitetet ska väga/värdera åsikterna från doktoranderna i kursvärderingarna? (kvantitet, specifik feedback?)
- Vet du om något konkret exempel där universitetet har förbisett återkommande feedback från doktorander inom någon kurs?
- Hur skulle du generellt beskriva universitetets arbete angående kursvärderingarna?
- Hur skulle du beskriva tillgången till rådgivning och stöd för etiska frågor som rör doktoranders forskning?
- Tycker du att det är en god idé för universitetet att forma en central kommunikation angående etik för doktorander, och i så fall vad bör detta då innebära?
- Anser du att det finns behov för någonting ytterligare inom ramen för etikfrågor vid universitetet?
- Har du någonting övrigt angående din tid som doktorand vid Örebro universitet som du anser skulle vara relevant att ta med i denna undersökning?

ÖREBRO STUDENTKÅR
FÖR EN BÄTTRE STUDIETID